

KRÖNIKA av David Ståhl

David Ståhl var ordförande för Svenska Tibetkommittén under många år och har bland annat skrivit boken Tibet – våldtaget land på världens tak.

Tibet nu och då

DET SOM IDAG ÄR Svenska Tibetkommittén var från början två kommittéer, som grundades i Lund och Stockholm åren 1967 och 1968. Lunds Tibetkommitté grundades av Jan Andersson och psykologiprofessorn Hans Sjöbäck. De gick i svaromål mot ett antal prokinesiska insändare om Tibet skrivna av en dam vid namn Karin Lentz, och tog senare kontakt med varandra. Stockholms Tibetkommitté grundades av bland andra av Göran Stål, som rest i Indien och träffat tibetanska flyktingar. Självt kom jag in på ett tidigt stadium i Stockholms Tibetkommitté och var sedan ordförande under många år.

På 1970-talet kunde Tibetkommitténs möten vara rätt stora, eftersom det ibland infann sig maoister och andra vänsteranhängare som ofta envisades med att läsa upp långa memoranda om Mao Zedongs tänkande, FNL:s program och liknande.

Kunskaperna om Tibet var oftast helt obefintliga på den "kinesiska sidan". Där intresserade man sig för Tibet endast för att man inte kunde tåla någon kritik mot Maos Kina, som ju var det stora lyckoriket på 1970-talet. Det gjorde Tibet till en mycket känslig fråga. Ofta när vi kontaktade tidningsredaktörer eller TV-producenter sade de att de inte vågade göra något om Tibet eftersom de skulle få den samlade vänstern, inklusive välkända kulturpersonligheter, på sig.

ÅR 1973 GJORDE DALAI LAMA sitt första besök i Sverige. Vid den här tiden var de flesta människor i Sverige helt okunniga om Tibet och Dalai Lama.

Vid Dalai Lamas andra besök år 1988, strax innan han fick Fredspriset, var situationen en annan. Nu hade glansen kring Kina börjat flagna, mönsterfolkommunen Dachai ("lär av Dachai!" – vem kommer ihåg det idag?) hade visat sig vara bluff, den tidigare "okritiserbare" Jan Myrdal hade visat sig ha fel på en massa punkter (inte minst om sin berömda kinesiska by) och frågan om Tibet var inte längre tabu. Folk visste vem Dalai Lama var – utom Invandrarverket och SÄPO.

Inför Dalai Lamas besök år 1988 besökte styrelseledamoten Kurt Blau och jag SÄPO i syfte att ge Dalai Lama polis-skydd under besöket. Vi träffade två äldre kommissarier som aldrig hade hört talas om vare sig Tibet eller Dalai Lama. Vi fick berätta allting från grunden, och då vi visade besökspro-

grammet visade det sig att de inte kunde läsa engelska. Dessa båda herrar skulle sedan bedöma hotbilden mot Dalai Lama! Det var helt absurt. De kom fram till att Kina inte utgjorde någon fara, kineserna skulle knappast skicka någon att mörda Dalai Lama. Vi påpekade att vi inte trodde det heller, men att vi däremot var rädda för ensamma galningar. Detta förstod inte kommissarierna alls – detta var ju före mordet på Olof Palme och Anna Lindh.

Numera är det ju knappast någon som försvarar Kinas agerande i Tibet. Kunskapsnivån har ökat betydligt och möjligheterna att få information om vad som händer i Tibet är mycket bättre nu än tidigare. Nu handlar debatten om vad tibetanerna själva vill. Den ideologiska höger-vänster-låsningen i Tibetdebatten är borta.

KINA FORTSÄTTER ATT anlägga spårreid när det gäller besök av Dalai Lama. Nuförtiden är det ingen som tror på vad de säger, men däremot finns en rädsla för att förarga kineserna med tanke på deras ökande ekonomiska makt. Vem skulle idag få idén att be Volvo Personvagnar att sponsra ett Dalai Lama-besök? Något som Volvo faktiskt gjorde år 1988.

Den kinesiska taktiken har blivit mer sofistikerad. Förut portionerade man ut enfaldig propaganda på temat "förut var jag slav, nu är jag lycklig socialist" med fotografier av glada tibetaner som arbetade på fälten i fläckfria folkdräkter, eller man bjöd in utländska medlöpare som skrev naiva skildringar av det tibetanska socialistiska paradiset. Nu försöker kineserna i stället "kontrollera" den tibetanska buddhismen genom att förbehålla sig rätten att "godkänna" återfödda lamor (tulku) och genom att finansiera – och kontrollera – de buddhistiska pilgrimsorterna i Indien och Nepal. Man erbjuder sig även att sponsra västerländska universitet på villkor att man inte nämner känsliga ämnen som till exempel Taiwan, mänskliga rättigheter eller Tibet.

Världens regeringar hukar, nu som då, och det enda som håller Tibetfrågan levande är den allmänna opinionen. Därför är det viktigt att tibetgrupper över hela världen oförtrutet fortsätter sitt arbete att bilda opinion i Tibetfrågan – samt förhindra den kinesiska "censurexporten" till andra länder. *